

Nutida skyddskår

Valfebern stiger sakta men kanske inte riktigt så säkert. Aldrig tidigare har tv-kampanjer spelat en så stor roll inför riksdagsvalet. Och för första gången på länge har både vänstern och högern gått in för att profilera sig genom öppna kontrasteringar och motbilder. Det kan förstås ge utdelning i höjda röstetal, men det kan lika väl leda till oförutsedda reaktioner och bakslag i valresultatet.

Det för närvarande mest uppmärksammade fallet är säkert den av Fackföreningarnas Centralförbund (FFC) beställda men redan färdigt avpolletterade tv-reklam i vilken en hejdlöst frossande rikeman driver med alla passiva väljare. Budskapet är entydigt. Det är sådana här typer som får styra samhället om du inte röstar.

Man kan fortfarande se den fräcke rikemannen med sina jakttroféer och andra Hollywoodinspirerade överklassmarkörer på webben. Men egentligen är det ju ganska onödigt. Debatten om överdrivna motbilder lever redan sitt eget liv och kommer att bli föremål för mycket eftersnack.

Ståhejet får mig att tänka på de motbilder som uppmålades av det vita Finland under 1920- och 1930-talet. Då var motbilden den aggressiva rödgardisten från 1918 och hans ännu farligare konsekvens, kommunisten och hans bolsjevistiska uppdragsgivare bortom östgränsen. Mest energiskt spreds motbilden via skyddskårerna, vars hela existens motiverades med att de värnade hem och fosterland mot dylika marodörer.

Historikerna påpekar ofta att skyddskårerna var en så stark maktfaktor i första republikens Finland att de i realiteten dikterade gränserna för vad som var politiskt möjligt. Den politiska vänstern förhöll sig därför vanligtvis kritiskt till skyddskårerna, men insåg tidigt att det inte var möjligt att driva igenom en upplösning av dem på fredlig väg.

Under Lappoåren användes skyddskårerna och deras kontakter till näringslivets strejkbrytarorganisationer till och med för utomparlamentarisk påtryckning. Men därefter skedde en märkbar nedtoning av skyddskårernas politiska profil, vilket fick dem att framstå nästan som en samhällelig stötdämpare i slutet av 1930-talet. När privat ägorätt och skyddskårerna en gång för alla var orubbliga saker fokuserades politiken i stället på sådant som var föränderligt.

Dagens fackförbund med FFC i spetsen har i många avseenden en motsvarande stötdämpande funktion. Många är kritiskt inställda till att fackförbunden har ett betydligt större inflytande på landets lönepolitik än den demokratiskt valda riksdagen. Så länge de breda inkomstpolitiska avtalen ger stadga åt ekonomin och samhällsatmosfären kan de flesta ändå acceptera att fackförbunden i likhet med skyddskårerna dikterar gränserna för det politiskt möjliga.

FFC gör därför göra klokast i att inte blanda sig alltför öppet i dagspolitiken. Alla forna och nuvarande elever vet att diktamen fungerar bäst när texten uppläses dämpat och välartikulerat. Sker det för skrikigt och provokativt blir vem som helst distraherad och börjar ifrågasätta det meningsfulla med hela övningen.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 9.3.2007